

Foredrag i Oslo Militære Samfund mandag 9. januar 2006

Ved

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Foto: stig Morten Karlsen, Oslo Militære Samfund

SAMMEN FOR ET MODERNE FORSVAR

1. INNLEDNING

Mine damer og herrer, kjære forsvarsvenner.

Forsvar i vår tid handler om å være fleksibel. Forskjellen mellom Forsvarets operasjonsområder er svært stor. Jeg har sett det selv. I nord krever uvær, kulde og mørke spesiell kompetanse, utenlands kan vi møte tropehete og sand. De kulturelle forskjellene er også store.

Dette gjør forskjellen i oppgaver enorm. Forsvarets kvinner og menn skal kunne handle på vegne av landet vårt både på havet i nord og overfor landsbybefolkningen i Afghanistan. De skal ha norske verdier og robust folkerettslig opplæring i bagasjen.

Mine første 100 dager som statsråd er snart omme. Derfor er jeg glad for invitasjonen til denne tradisjonsrike talestolen. Den er godt egnet for å gi til kjenne retningen på Stoltenberg II-regjeringens sikkerhets- og forsvarspolitik.

Som statsråd med det politiske ansvar for landets militære maktapparat er det med ydmykhet og respekt jeg har gått løs på min oppgave. Likevel vil jeg ikke vike tilbake for vanskelige beslutninger når det trengs.

Verden er i forandring. Staten Norge skal videre og Forsvaret skal videre.

Soria Moria-erklæringen er utgangspunktet for regjeringens arbeid de neste fire årene. Den gir politikken retning og karakter også innen sikkerhets- og forsvarspolitikken. Vi har spesielt tydelige ambisjoner innen tre områder.

For det første fortsetter Regjeringen moderniseringen av Forsvaret som Stoltenberg I-regjeringen startet ved begynnelsen av tiåret. Fokus må være på operativ forsvarsevne. Midlene vi setter av til militære formål skal brukes slik at Forsvaret kan løse sine oppgaver best mulig.

For det andre vil regjeringen rette oppmerksomhet mot nordområdene. Dette er Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. De store mulighetene er drivkraften her. Men vi står også overfor store utfordringer, og Forsvaret skal fremdeles spille en viktig rolle i nord.

For det tredje er globalisering et av de viktige utviklingstrekkene i vår tid. Regjeringen ser tydelig at dette får konsekvenser for sikkerhets- og forsvarspolitikken. Derfor vil vi bidra aktivt til å fremme en internasjonal rettsorden bygget på FN og folkeretten.

Norsk militært engasjement i FN skal økes. Både FN og NATO er grunnsteiner i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

Disse temaene utgjør strukturen i mitt budskap i kveld. Jeg vil begynne med de internasjonale forhold, fortsette med nordområdene og avslutte med den videre utviklingen av Forsvaret.

2. FORSVARET SOM INTERNASJONALT REDSKAP

Norge har vært en aktiv deltager i den moderne tids samarbeid om internasjonal sikkerhet siden vi forpliktet oss til FN-pakten i 1945. En ny dimensjon kom til da vi tok del i opprettelsen av NATO fra 1949. Bakteppet var erfaringene fra den annen verdenskrig.

Den kalde krigen gjorde at Forsvaret i hovedsak måtte konsentrere virksomheten her hjemme. Det skyldtes Norges geopolitiske posisjon som nordflanke i alliansens forsvar. Selv om alliansens planer og øvelser var basert på innsetting av mobile styrker i utsatte områder, ble forsvarret i Norge statisk.

Norge forberedte mottak av allierte styrker og bygget militærleire og forsvarsverk. Men for mange allierte innebar beskyttelsen av nordflanken en internasjonal innsetting – heldigvis ble det med planer og øvelser. Norske utenlandsoperasjoner ble derimot regnet som en tilleggsaktivitet.

Dette er hovedgrunnen til at moderniseringen har vært mer krevende for oss enn for flere av våre allierte. Først etter murens fall kom helheten av våre forpliktelser til syne. De fulgte av den nye sikkerhetspolitiske situasjonen; et mer sammensatt risikobilde, mindre betydning av geografisk avstand og økende gjensidig avhengighet mellom nasjoner og regioner.

I dag opplever vi en økende erkjennelse av det internasjonale samfunns ansvar for å bidra til stabilitet, demokrati og ivaretagelse av menneskerettighetene. Og dette bidrar også til sikkerheten i våre omgivelser. Vi innretter derfor våre militære kapasiteter også med fokus på internasjonale operasjoner.

Den forrige Stoltenberg-regjeringen tok for alvor Forsvaret ut av Den kalde krigens grep og startet en helt nødvendig omstillingsprosess.

Vi som arbeider med Forsvaret – både politikere, militære og ikke minst familier – har på kort tid lært mye.

- Politikere har lært mye om hva internasjonale operasjoner innebærer. Når vi i regjeringen har tatt en politisk beslutning om militær deltagelse i en operasjon – enten det er ute eller hjemme – skal Forsvarets kvinner og menn vite at vi står fullt og helt bak dem.

- De militære har også tilpasset seg. Deltagelse ute er blitt en naturlig del av en militær karriere.

Operasjonene skjer i kompliserte konfliktområder. Intensiteten kan variere. Vårt personell skal derfor alltid være rustet og trent for de mest krevende oppgavene når de reiser ut. De skal arbeide under solid faglig ledelse mens de er ute.

Og de skal få den nødvendige oppfølging når de kommer hjem. De som trenger det skal få medisinsk og psykososial oppfølging. Det er viktig at vi tar vare på våre kvinner og menn som har vært ute i internasjonale operasjoner.

Personellsikkerhet prioriteres svært høyt i Forsvarets operasjoner og tillegges stor vekt når vi vurderer bruk av norske styrker. Det faglige håndverk vårt personell utøver, har imponert meg.

Jeg har sett hvor viktig det er med relevant utdanning, trening og erfaring. Men enhver militær operasjon innebærer risiko.

Vi må derfor hele tiden arbeide for at kombinasjonen av kompetanse, erfaring og utrustning er så god at den gir våre styrker sikkerhet og mulighet til å mestre oppgavene.

- Familiene som er hjemme har også tilpasset seg. Jeg har selv hatt en sønn i Kosovo. Jeg stilte meg mange spørsmål: Hva ventet ham? Var han i trygge hender? Visste han hva han gjorde? Visste sjefene hans det? Var politikerne bevisst sitt ansvar? Jeg tenkte hele tiden på hvordan han hadde det, og gledet meg til den dagen han skulle komme hjem igjen.

Denne erfaringen er nyttig for meg som forsvarsminister. Mange familier har opplevd belastning med å ha en av sine ute i en internasjonal operasjon av flere måneders varighet. Forsvaret er i ferd med å utvikle grunnleggende krav til oppfølging av familiene, og dette er noe jeg vil følge opp. Kvaliteten på innsatsen til våre kvinner og menn beror også på at de som er hjemme har det bra.

Regjeringen vil i tiden fremover prioritere bruk av norske styrker gjennom formelle multilaterale organisasjoner fremfor såkalte koalisjoner av villige stater. Dels fordi dette styrker det internasjonale sikkerhetssamarbeidet og den internasjonale rettsorden. Dels fordi den politiske innflytelsen for stater av Norges størrelse vil være bedre ivaretatt i organisasjoner med fast struktur.

FN

Regjeringen ønsker å stadfeste og styrke den tydelige FN-linjen som har preget Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk siden Den andre verdenskrig.

Norge har i mange tiår deltatt aktivt i FNs fredsbevarende operasjoner, men deltagelsen er blitt kraftig redusert de siste årene. Soria Moria-erklæringen legger opp til en ny opptrapping av norsk innsats i FN-ledede operasjoner med hovedvekt på Afrika, det kontinentet som har sett vår tids mest dramatiske konflikter målt i menneskelig lidelse.

La meg si litt om utviklingen innad i FN for å forklare vår ambisjon om i større grad å kanalisere vår innsats direkte gjennom organisasjonen.

Etter Den kalde krigens slutt iverksatte FN en rekke større og langt mer ambisiøse fredsoperasjoner enn tidligere. Selv om noen av disse ble ganske vellykkede, ble det ved flere tilfeller klart at det ikke var samsvar mellom utfordringene man søkte å løse og de virkemidler man var villig til å bruke for å løse dem.

Manglende evne til å stoppe folkemordet i Rwanda i 1994 og tragedien i Srebrenica i 1995, bidro til at troen på FNs egne fredsoperasjoner fikk et kraftig skudd for baugen. Antallet soldater og offiserer i blå hjelm falt fra 80 000 i 1993 til godt under 20 000 ved årtusenskiftet.

FN har de siste årene selv tatt tak i de utfordringer organisasjonen slet med på midten av 1990-tallet. Forslagene i Brahimi-rapporten om reformer i FNs fredsbevarende operasjoner fra år 2000 – som Norge støttet aktivt opp om – har i høy grad blitt gjennomført. Det gjenstår likevel utfordringer.

Dagens FN-operasjoner er betydelig mer integrerte og robuste enn for ti år siden. De utstyres oftere med kapittel VII-mandat. Det gir anledning til å bruke makt utover selvforsvar. Det har vist seg helt nødvendig. Samtidig har samspillet mellom militære, politiske, humanitære og utviklingsmessige dimensjoner ved overgangen fra krig til varig fred blitt styrket. Vi har også sett en kraftig økning i antall FN-operasjoner og antall mannskaper som gjør tjeneste i dem.

I dag er igjen mer enn 80 000 kvinner og menn engasjert i 18 fredsbevarende operasjoner, hvorav mange har kommet til bare de siste få årene. Flere er avsluttet med suksess. Både i Øst-Timor og i Sierra Leone har FN oppnådd de mål som ble satt for militært nærvær. De videre utfordringene vil hovedsakelig bli av sivil karakter.

I Liberia ble det nylig gjennomført frie og uavhengige valg. Dette førte til at landet nå for første gang på svært lenge har en president som ser ut til å kunne virke samlende. Selv i Kongo – som for inntil få år siden var preget av Afrikas største regionale borgerkrig – ser vi visse tegn til fremgang takket være FNs nærvær.

FN er i dag den største aktør i internasjonal fredsbevaring. Men denne veksten har skjedd uten at rike land i nord har bidratt nevneverdig. Det er i dag hovedsakelig land sørfra, med Bangladesh, Pakistan og India i spissen, som har påtatt seg disse oppgavene.

Norske militære bidrag må vurderes ut fra FNs behov og hvilke kapasiteter Norge har til rådighet – og som gir merverdi. Eksempler er enheter innen planlegging, etterretning, logistikk, og samband som vil gi andre lands bidrag økt effekt. Kampavdelinger kan også bli aktuelt.

De nordiske land har tidligere samarbeidet om å stille kapasiteter til rådighet for FN. Regjeringen har gjenopptatt dette samarbeidet.

Bruk av norske styrker skal være klart forankret i folkeretten. Dette vil normalt være ensbetydende med mandat fra sikkerhetsrådet i henhold til paktens kapittel VI eller VII. Men også annen trygg folkerettslig basis, som retten til selvforsvar eller samtykke fra partene vil kunne ligge til grunn for norsk engasjement.

Folkeretten er også viktig som ramme for atferd i militære operasjoner. Et enkelt feilgrep kan få store konsekvenser. Målsettingen med utenlandsoperasjoner er jo nettopp å spre respekt for menneskerettighetene og for folkeretten.

Det er derfor regjeringen har tatt initiativ til en avtale med afghanske myndigheter. Formålet er å sikre kontroll med at personer som overleveres fra norske styrker til afghanske myndigheter behandles i tråd med internasjonale menneskerettigheter.

Avtalen skal sikre at overleverte personer ikke risikerer å bli utsatt for tortur eller dødsstraff. I tillegg skal både norske styrker, og nærmere avtalte uavhengige tredjeparter, gis adgang til personene så lenge de befinner seg i afghanske myndigheters varetekt.

Regjeringen vil arbeide for at kampen mot terror forsterkes med tanke på både effektivitet og legitimitet.

Vi vil kontinuerlig undervise vårt personell i avtaler, konvensjoner og engasjementsregler. De skal være trygge på seg selv og hva som er rammen for operasjonen. Dette handler om militær profesjonalitet.

Kvinner er ofte de fremste ofrene i vår tids konflikter. Men erfaringene viser at kvinner også er viktige ressurspersoner for konfliktløsning. Resolusjonen fra FNs sikkerhetsråd (nr. 1325) om kvinner, fred og sikkerhet er derfor svært viktig.

Som en del av oppfølgingen fremmet Generalsekretæren i FN i oktober i fjor en egen rapport. Den presenterer en bred handlingsplan.

Regjeringen vil utarbeide en norsk plan for oppfølging, og vi har begynt arbeidet med å se nærmere på hva Forsvarets rolle skal være. Kunnskap om kvinnes rolle i de samfunn våre styrker skal operere i, skal inngå som en naturlig del av våre forberedelser til operasjoner.

Dette er en av grunnene til at det er viktig å fokusere på kvinners rolle i Forsvaret. Dessverre har vi i dag en kvinneandel på bare rundt syv prosent. Dette er lavt i forhold til andre deler av samfunnet. Fra i år av inviteres kvinner til frivillig sesjon. Jeg forventer at dette vil øke kvinners kunnskap om Forsvaret, og at vi får flere med på laget.

Når jeg er opptatt av dette er det fordi en høyere kvinneandel i seg selv vil bidra til et bedre forsvar. Derfor vil vi også ha spesielt fokus på å få flere kvinner inn i ledende stillinger i Forsvaret.

NATO

I romjulen stilte Halvor Elvik i Dagbladet spørsmålet om NATO og hvordan norsk sikkerhetspolitikk kan ligge fast når hjørnesteinen er i bevegelse. Dette er et viktig spørsmål. Det er medlemskapet i denne alliansen som er hjørnesteinen i norsk sikkerhetspolitikk.

For at alliansen skal forbli sterk og relevant må den utvikles videre. Vi kan ikke ta for gitt at alle andre medlemsland ser på alliansen slik vi gjør. Europa og USA har ikke alltid det samme syn.

Som medlemsland må vi ta vår del av ansvaret for at NATO utvikler seg i en retning som vi ønsker, og er tjent med.

Det er i vår interesse at NATO utvikler sitt potensial som politisk konsultasjonsforum. Behovet for å styrke denne funksjonen er stor etter de siste års omfattende utvidelser og nye militære roller.

I alliert sammenheng er det transatlantiske forholdet avgjørende. Norge vil videreutvikle det gode forholdet til USA. Det er samtidig slik at venner sier klart ifra til hverandre. Regjeringen vil derfor fortsette å markere Norges standpunkter i de tilfeller der det ikke er sammenfall i oppfatning mellom oss og amerikanerne.

Det er også i Norges interesse at NATO, som militær organisasjon, forblir effektiv og slagkraftig.

Det er nettopp alliansens militære dimensjon som gjør alliansen unik. Den integrerte kommandostrukturen, transatlantisk militært samarbeid, og evne til krevende militære operasjoner, er egenskaper vi vil hegne om.

NATOs operasjon i Afghanistan, ISAF, vil bli alliansens vanskeligste enkeltoperasjon så langt. Også dette engasjementet viser tydelig at alliansen finner sin nye rolle.

Jeg besøkte de norske styrkene i Afghanistan like før jul. Jeg ble imponert både over NATOs engasjement og de norske styrkenes innsats. ISAF-operasjonen i Afghanistan viser tydelig at alliansen finner sin nye rolle.

ISAF vil være Norges viktigste militære utenlandsoperasjon i lang tid fremover. Den har et tydelig FN-mandat og den er ledet av NATO. Arbeidet norske offiserer og soldater gjør har fokus på både stabilisering av samfunnet og reform av sikkerhetssektoren. Slik bidrar de direkte til å fremme menneskerettighetene i landet.

Derfor er jeg tilfreds med at NATO før jul besluttet å øke engasjementet i Afghanistan. Operasjonen styrkes fra 9 000 opptil 15 000 personer, og utvides geografisk i sør. Dette er likevel ikke for mange, når vi vet hvilke oppgaver NATO står overfor.

Fokuset for Norges deltagelse i Afghanistan i 2006 vil gradvis skifte fra Kabul til Nord-Afghanistan. Norge leder nå det flernasjonale regionale stabiliseringslaget, i Maymaneh, og vi vil alt tidlig i år bygge opp våre styrker i Mazar-e-Sharif. Foruten støtte og stabselementer vil Norge bidra med en hurtig reaksjonsstyrke på kompanistørrelse. Med dette vil Norge få en sentral rolle i ISAFs samlede operasjoner i Nord-Afghanistan.

Norge vil også bidra med fire F-16 jagerfly i tre måneder. Disse skal operere ut fra Kabul, men vil raskt kunne være til stede over hele Nord-Afghanistan. Flyene er avgjørende for løsningen av ISAFs oppgaver. De hjelper NATOs bakkestyrker i å sette seg i respekt overfor lokale krigsherrer, og viser befolkningen at den kan stole på NATOs beskyttelse.

Flyene øker også sikkerheten betydelig for våre kvinner og menn i uniform som er spredt over store avstander på bakken.

I Afghanistan er militærmakt et uunnværlig, men like fullt utilstrekkelig virkemiddel. Den sikkerhet vi bidrar med er en forutsetning for oppbygging av elementære samfunnsstrukturer.

Regjeringen har satt i gang et arbeid mellom Utenriks-, Justis- og Forsvarsdepartementet for å gjøre den norske innsatsen mer helhetlig. Bakgrunnen er behovet for å se bistandsarbeid og militær stabilisering som sideordnede aktiviteter. Sikkerhet og generell samfunnsutvikling er gjensidig avhengige av hverandre.

Da vinneren av Nobels fredspris, Mohamed ElBaradei, holdt sitt foredrag noen kvartaler unna forrige måned, uttrykte han skuffelse over utviklingen i verden etter Den kalde krigens slutt: Verden ble ikke mer solidarisk og inkluderende. ElBaradei fremholdt at selv om muren mellom øst og vest er revet, gjenstår arbeidet med å bygge broer mellom Nord og Sør – mellom rike og fattige.

Derfor må verdenssamfunnet ha en bred tilnærming. Vår tids utfordringer må ses i en helhetlig sammenheng der mange virkemidler tas i bruk, i tillegg til militærmakt.

Den europeiske union

Norges nærmeste naboer er i Europa. Vi vil fortsette samarbeidet med EU.

EUs forsvars- og sikkerhetssamarbeid er i sterk utvikling til tross for at EUs grunnlov ikke er ratifisert. Men dette arbeidet fungerer faktisk godt. Utviklingen av innsatsstyrker og opprettelsen av *European Defence Agency* (EDA) viser det.

EU har et bredt spekter av virkemidler for fred og sikkerhet, både i Europa og globalt. Kombinasjonen av økonomiske, politiske og militære virkemidler er egnet til å sette EUs innsatsstyrker inn i en helhetlig sammenheng.

EU tar sikte på at innsatsstyrkene skal forbedre FNs krisehåndteringsevne. Afrika vil være et aktuelt innsettingsområde. Norge deltar nå i planleggingen og oppbyggingen av den nordiske EU-innsatsstyrken. Den ledes av Sverige, og har også Finland og Estland som deltagere.

For Norge er det også av grunnleggende betydning at samarbeidet som er etablert mellom EU og NATO forblir konstruktivt og åpent.

Men, Norge har ikke først og fremst et forsvar for utenlandsoperasjoner. Vi bruker også klart mest ressurser på virksomheten her hjemme.

3. FORSVARETS ROLLE I NORDOMRÅDENE

Regjeringen ser nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Utfordringene i nordområdene dreier seg ikke først og fremst om militærmakt. Det er energiutvinning, transport, miljø og god forvaltning av viktige marine ressurser som står i sentrum.

Men i dette har Forsvaret fremdeles en sentral rolle, både sikkerhetspolitisk og samfunnsmessig. Forsvaret er i tillegg helt avgjørende for troverdig suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse, og for å skape respekt for norsk politikk og internasjonale lover og regler.

Vår forsvarsevne i nord består av tre hovedelement.

For det første ledelsesfunksjoner. Det kreves omfattende kompetanse og infrastruktur for å lede militære styrker. Landsdelskommando Nord-Norge har hovedansvaret for å lede Forsvarets regionale operasjoner i nord, og er skreddersydd for dette.

For det andre har Forsvaret en god evne til overvåking av våre interesseområder. Vi har oversikt over norske sjøområder og luftrom hele døgnet – hver dag – hele året. Der er alltid like forbløffende å minnes om at havområdene vi overvåker er mer enn seks ganger

større enn Fastlands-Norge. Overvåkingen utføres både med satellitt, med fly og helikoptre, med fartøyer over og under vann – og fra installasjoner på land.

For det tredje har vi enheter som kan settes inn over store avstander og være tilstede over tid. Evnen til å reagere er god.

Dette gjelder for eksempel Kystvakten. Saken med tråleren Elektron i høst demonstrerte at Forsvarets personell er godt rustet for oppgavene og besitter relevant kompetanse og godt skjønn.

Forsvarets enheter kan brukes i et bredt spekter av situasjoner – også på svært kort varsel. Forsvarets kampfly trenger bare minutter på å være til stede hvor som helst over Norges territorium, hvis det skulle være behov.

I sum har Forsvaret i dag en troverdig reaksjonsevne og kapasitet til å håndtere dagens oppgaver.

Regjeringen vil utvikle Forsvaret videre i lys av den generelle satsingen i nord. Berøringspunktene med andre statlige og ikke-statlige aktiviteter er mange. Kystberedskap, kystvakt, Heimevernet og redningsberedskap er sentrale bidrag fra Forsvaret.

Tilstedeværelse og troverdighet måles imidlertid ikke bare i form av antall fartøy, fly og soldater. Vi legger vekt på den evnen enhetene har – hva de faktisk kan utrette.

For nordområdene er denne utviklingen positiv. Det vil si at våre moderne våpensystemer vil kunne løse langt flere oppdrag enn de gamle.

Overvåkningssystemene er blitt forbedret. Vi har også tatt i bruk nye kystvaktfartøy med betydelig økt sjødyktighet og forbedret slepe-, rednings-, og miljøvernkapasitet. Nye helikoptre med vesentlig øket lasteevne og rekkevidde vil utvide evnen ytterligere. Våre nye fregatter vil også kunne løse mange flere oppdrag enn de gamle.

Totalt sett får våre militære styrker en betraktelig økt evne.

Tilstedeværelse måles heller ikke bare i statiske baser og forsvarsinstallasjoner. Det avgjørende er at Forsvaret er fleksibelt. Det vil si der det behøves til rett tid, med riktig utrustning og med personell som kan løse oppgavene på en profesjonell måte.

Våre baser tjener først og fremst som utgangspunkt for Forsvarets operasjoner. Det er vår kapasitet til å reagere på episoder og kriser som avgjør kvaliteten på vår forsvarsevne.

I den videre utvikling av Forsvaret må vi derfor prioritere operativ forsvarsevne fremfor flest mulig baser. En viss konsentrasjon av militær virksomhet er en forutsetning for en balansert utvikling av Forsvaret og effektiv tilstedeværelse i nord.

Men selv med konsentrasjon kan vi få en utvikling der Nord-Norge fortsatt relativt sett prioriteres.

Enkelte har reist spørsmålet om hva vår satsing i Nord innebærer. Tilstedeværelse betyr ikke militarisering eller konfrontasjon.

Norge vil følge en samarbeidslinje, basert på at vi innen de fleste områder har felles interesser med våre naboer i nord. Forsvarets ansatte skal alle være gode representanter for Norge.

4. VIDERE OMSTILLING OG MODERNISERING AV FORSVARET

Jeg har til nå fokusert på utenlandsoperasjoner og nordområdene som to viktige elementer i Norges sikkerhets- og forsvarspolitik.

Forsvaret skal være fleksibelt for operasjoner både hjemme og ute. I begge operasjonsområder må vi være scenarierobuste; vi må kunne håndtere fremtidige utfordringer, også de som vanskelig kan forutsies.

Regjeringen vil derfor fortsette hovedlinjene i moderniseringen av Forsvaret. Vi vil bevare momentet i omstillingen slik et bredt flertall på Stortinget har vedtatt.

Det moderne Forsvaret stiller høye krav til sine ansatte. Det kreves stor vilje og evne til kommunikasjon og fleksibilitet. Det stilles også høye krav til kompetanse og ferdigheter.

Forsvaret skal settes bedre i stand til å ta vare på kompetanse ervervet både ute og hjemme. Den nye avdelingsbefalsordningen vil sette oss bedre i stand til å lede våre avdelinger i krevende operasjoner. Den vil bedre både personellens sikkerhet og vår evne til å løse oppgavene.

Forsvaret må gjenspeile det norske samfunnet. Da er det nødvendig at Forsvaret også nyttiggjør seg den kompetansen og det mangfold som nordmenn med minoritetsbakgrunn representerer.

Jeg vil at Forsvaret skal fremstå med integritet og med en kultur hvor medarbeiderne er bevisste sin rolle som ansvarlig samfunnsaktør. Mitt hovedinntrykk er at de ansatte har nettopp disse egenskapene. I 2005 har Forsvaret likevel fått mye negativ oppmerksomhet i media.

Jeg tar utfordringen i forhold til omdømme, organisasjonskultur og etikk på alvor. Derfor har jeg tatt initiativ til en handlingsplan som i sterkere grad setter kraft bak arbeidet med holdninger og ledelse. Omstillingen bare øker betydningen av dette arbeidet.

Arenaer for arbeidet vil være utdanningen ved våre militære skoler, lederprogrammer, og ikke minst, den daglige dialogen med og mellom tillitsvalgte og ledere på ulike nivå.

Her er også dialogen med vernepliktige, de ansatte og deres organisasjoner viktig. Innspillene derfra er konstruktive selv om de kan være kritiske.

Bondevik II-regjeringen fulgte i all hovedsak opp arbeidet med å skape balanse i forholdet mellom oppgaver, struktur og ressurser, som Stoltenberg I-regjeringen iverksatte.

Derfor har Forsvaret allerede gjennomført en omfattende modernisering. Forsvaret er nå bedre til å løse pålagte oppgaver. Utfordringen ligger i å sikre at det oppnås vedvarende balanse.

Regjeringen ønsker nå raskt å få orden på alle deler av økonomistyringen i Forsvaret. Vedvarende negativ oppmerksomhet mot Forsvarets økonomi er ikke godt for vårt omdømme. Men viktigst: Ryddig økonomi er en absolutt forutsetning for å fatte de riktige valg for fremtidig utvikling av Forsvaret.

Forsvarets regnskap vil foreligge noe senere i januar. Vi har grunn til å tro at vi er på rett vei hva angår kvaliteten på Forsvarets regnskaper og økonomistyringen generelt.

Vi vil også gå igjennom erfaringene med privatisering, anbud og horisontal samhandel. Få vil si det er riktig at Forsvarets kjøretøy står parkert utenfor sine egne garasjer fordi leien er for dyr.

Jeg ser for meg to overordnede spor i arbeidet med langsiktig utvikling av Forsvaret.

Det første sporet innebærer å gjennomføre vedtatt omstilling frem mot 2008 med vekt på innsparing i ikke-operativ virksomhet.

Vi har hatt bred enighet i Stortinget – en enighet jeg søker å videreføre.

Det andre sporet innebærer en parallell gjennomføring av både et politisk og et fagmilitært grunnlagsarbeid med sikte på helhetlig utvikling av Forsvaret etter nåværende planperiode. Jeg vil legge frem en egen Stortingsproposisjon våren 2008.

Ett viktig grunnlag for proposisjonen vil være en ny forsvarsstudie. Forsvarssjefen er en sentral støttespiller i det integrerte Forsvarsdepartementet. Han har blant annet ansvar for å fremme selvstendige fagmilitære råd om helhetlige løsninger for Forsvarets utvikling. Han har derfor nylig initiert sin Forsvarsstudie 2007.

I tillegg til Forsvarssjefens anbefaling vil vi gjennomføre en bred og inkluderende politisk prosess som forberedelse til neste Langtidsplan. Det er viktig for å sikre legitimitet og bredt eierskap til den kurs som stakes ut for Forsvaret etter 2008.

Det er regjeringen som har det politiske ansvaret for utviklingen av Forsvaret. Vi vil balansere mellom flere hensyn når vi foreslår langsiktig utvikling for Stortinget. Vi er forberedt på at store utfordringer står foran oss.

I investeringsspørsmål vil vi måtte vise en åpen holdning i samarbeidet med allierte. Det vil kunne redusere utgifter til både anskaffelse, drift og vedlikehold.

Vi vil vektlegge samarbeid med de stater vi tradisjonelt har hatt mest samarbeid med. I første rekke med Danmark, Tyskland, Nederland, Storbritannia og De forente stater.

En fremtidig investering i kampfly vil i så måte bli den største utfordringen for Forsvaret i tiden fremover. Jeg vil understreke at vi ikke har valgt flytype. Vi har nå bedt om informasjon fra fire leverandører (JSF, Eurofighter, Rafale og JAS Gripen).

Forsvarets operative behov vil være sentralt. Regjeringen vil også legge vekt på vår helhetlige politikk, inkludert muligheter for vår industri. Vi ønsker den beste løsningen for vår sikkerhets- og forsvarspolitik, og for landet.

5. AVSLUTNING

Mine snart første hundre dager som forsvarsminister har vært inspirerende. Jeg gleder meg til å fortsette mitt arbeid.

For å fremme sikkerhet må vi forholde oss til usikkerheten, og våge å tre inn i usikre situasjoner. Norsk militært personell våger, og lagånden er sterk. Personellet passer ikke bare godt på seg selv, men er like fokusert på kameratenes sikkerhet. De passer på hverandre.

Jeg har sett at de ansatte i Forsvaret har mål som er større enn de selv. De er meget bevisste på at Forsvaret har positiv samfunnsmessig betydning på kort og lang sikt – både hjemme og ute.

Jeg vil også benytte denne anledningen til å rette en stor takk til alle dere som i tidligere år, gjennom yrkesaktivt liv eller gjennom engasjement, har bidratt til å holde interessen for Forsvaret levende i det norske samfunnet.

Engasjement, kunnskap og dialog i ulike fora er nødvendig i den videre utviklingen. Forsvaret skal også i fremtiden være forankret i samfunnet og være i stand til å løse sine oppgaver.

Og det er helt avgjørende at Forsvaret har tillit og troverdighet hos det norske folk. Derfor må vi legge vekt på åpenhet. Mange har viktige bidrag. Som forsvarsminister vil jeg legge stor vekt på å bygge ut og anvende de muligheter som ligger i en bredt anlagt dialog.

For første gang på mange år har vi nå en flertallsregjering i Norge. Det gir oss muligheter. Både til å endre politikkenes innhold, men også til å endre politikkenes form. Jeg vil gjøre det jeg kan for å skape godt samarbeid med Forsvarets egne folk, tillitsvalgte og ledere, men også med ordførere og lokale myndigheter.

Den politiske og militære ledelse står samlet overfor utfordringene.

Sammen skal vi skape det fleksible forsvaret landet trenger i vår tid, slik at Forsvarets ansatte kan fortsette sin viktige innsats, hver dag, hele året.

Takk for oppmerksomheten!